

1. Devletin doğal sınırlara ulaşması, güçlü devletlerle komşu olunması, Avrupa'daki gelişmeler, Merkezi devletlerin güçlenmesi, Coğrafi Keşifler, Rönesans ve Reform hareketleri Osmanlı Devleti'nde duraklama yaşanmasında dış sebepler arasında yer alır.

Cevap: E

2. Osmanlı Devleti'nin batıda ilk kez büyük toprak parçası kaybetmesine sebep olan antlaşma Karlofça Antlaşmasıdır. 1683 II. Viyana Bozgunu yaşanmasından sonra Avrupa Devletleri Kutsal İttifak oluşturarak Osmanlı'ya savaş ilan etti 16 yıl süren savaşlarda; II. Ahmet Dönemi'nde, 1691 Salankamen savaşı ve II. Mustafa Dönemi'nde 1697 Zenta Bozgunu yaşayan Osmanlı Devleti, İngiltere ve Hollanda'nın arabuluculuğu ile barış istemek zorunda kaldı. 1699 Karlofça Antlaşması imzalandı. Karlofça ile;

- Macaristan ve Erdel Beyliği, Avusturya'ya verildi.
- Podolya ve Ukrayna, Lehistan'a bırakıldı.
- Mora yarımadası ve Dalmaçya kıyıları, Venedik'e bırakıldı.

Not: Kutsal İttifak savaşlarında yer almasına rağmen antlaşmada yer almayan Rusya ve Malta'dır. Savaşta yer almasına rağmen savaş sonunda Osmanlı'dan toprak almayan devlet Malta'dır. Antlaşma 25 yıl sürecek ve Avusturya'nın garantörlüğünde olacaktı. Rus delegesinin imza yetkisi olmadığını öne sürerek Karlofça Antlaşmasına katılmaması üzerine Rusya ile ayrı bir antlaşma yapıldı.

Cevap: C

3. Osmanlı Devleti'nde, padişahlığın hanedanın en yaşlı ve olgun erkek üyesine geçmesi usulüne Ekber (en büyük) – Erşed (en olgun) sistemi denir. Merkezi otoriteyi güçlendirmek için ekber-i erşed sistemini getirerek Türk tarihinde ilk defa kimin başa geçeceğine belirleme getirmiştir. "Sancak Sistemi" yerine "Kafes Sistemi" getirdi. Kafes sistemi ile şehzadeler; askeri, idari ve siyasi alanda yönetim deneyimi kazanma imkanını kaybettiler. Kafes sistemi tecrübesiz şehzadelerin başa geçmesine zemin hazırlamıştır.

Cevap: D

4. II. Selim Dönemi'nden itibaren başlatılan ordunun başında sefere çıkmama, III. Murat'tan itibaren gelenek haline gelmesi, III. Murat Dönemi'nden itibaren Kanun-u Kadim bozularak Kapıkulu Ocakları'na usule aykırı alımlar yapılması, Devşirme sisteminin bozulması, "Ocak devlet içindir" anlayışından "Devlet ocak içindir" anlayışının yerleşmesi ordunun disiplininin bozulmasında etkili oldu. Tımar sisteminin bozulmasıyla beraber artan asker ihtiyacı ile sekbanların önemini arttırdı. Bir iki savaşa katılan sekbanlar ilerleyen süreçte devlete zarar vermeye başladı. Asker ihtiyacının artması Yeniçeri sayısı artırılarak karşılanmaya çalışılmış bu durum hem hazinenin yükünü arttırmış hem de yeniçerinin gücünü arttırmıştır. İnebahtı Bozgununda donanmamızın yakılması beraberinde deniz gücümüzü zayıflatması ile beraber askeri başarısızlıkların artması, seferlerin uzaması beraberinde ganimetlerin azalmasına ve hazinenin zayıflamasına sebep olmuştur. Bunlar yeniçeriye duyulan güvenin artmasına değil azalmasına sebep olmuştur.

Cevap: D

5. Tımar sisteminin bozulmasıyla; Tımarlı sipahi sayısındaki azalma sonucu eyaletlerde güvenlik problemleri artmış, isyanlar artmış, devletin otoritesi zayıflamıştır. Üretim ve vergiler azalmıştır. Maddi sıkıntı çeken devlet, halka ağır vergiler yüklemeye başlamıştır. Köylülerden şehirlere göçler daha da artmıştır. Bu da beraberinde ekonomik ve sosyal birçok buhran getirmiştir. Diğer seçeneklerde verilenler devletin merkezi otoritesini arttıran durumlardır.

Cevap: D

6. Merzifonlu Kara Mustafa Paşa, büyük bir zafer kazanarak Osmanlı Devleti'ni eski ihtişamlı günlerine kavuşturmak, devleti duraklamadan kurtarmak, Avrupa karşısında kesin bir üstünlük ve hakimiyet kurmak amacıyla, II. Viyana Seferi'ne çıktı. Osmanlı devlet adamları arasında anlaşmazlıklar çıkması, Ordudaki bozulmalar, Avrupa'dan gelecek yardımı engelleyecek olan Kırım Hanının Tuna üzerinde İskender köprüsünü tutmaması, Avrupa devletlerinin Avusturya'ya yardıma gelmesi ve yapılan taktik hataları sonucu başarısız oldu. II. Kosova'dan beri süren taarruz üstünlüğümüz sona erdi. Bu savaştan sonra Sakarya Savaşı'na kadar sürecek olan geri çekilme başladı. Merzifonlu idam edildi, yerine Bayburtlu Kara İbrahim Paşa getirildi. Kırım hanı Murat Giray görevden alındı. Avrupa'da Türk korkusu sona erdi ve Osmanlı'ya karşı "Kutsal İttifak" kuruldu, Haçlı zihniyeti tekrar canlandı. II. Viyana Kuşatmasında ordu komutanlığında başarısız adımlar atması sebebiyle kuşatmayı kaybettiği için idam edilen Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'dır.

Cevap: C

7. Padişah IV. Murat isyanları baskı şiddet yoluyla bastırdı. Kuyucu Murat Paşa, Köprülü Mehmet Paşa ve Tiryaki Hasan Paşa Celali isyanlarını şiddet ve baskı yoluyla bastıran diğer önemli kişilerdir. Nevşehirli Damat İbrahim Paşa Gerileme Dönemi'nde Batı tarzı ıslahatları başlatan devlet adamıdır. III. Ahmet dönemi sadrazamıdır.

Cevap: B

8. XVII. Yüzyılda Osmanlı Devleti;

- ❖ Venedik
- ❖ Avusturya
- ❖ Rusya
- ❖ İran
- ❖ Lehistan ile savaşımıştır.

Cevap: C

9. Osmanlı Devleti'nde 17.yüzyılda merkezi otoriteyi güçlendirmek ve Yükselme Dönemi'ndeki seviyeye ulaşmak amaçlandığı için ıslahatlar askeri ve mali alanlarda yapılmış fakat köklü ve kalıcı ıslahatlar olmadığı için etkisi kısa süreli olmuştur.

Cevap: B

10. Tarhuncu Ahmet Paşa, XVII. yüzyılda, Osmanlı İmparatorluğu'nun bütçe açığını kapatmak için:

- ❖ Has ve zeamet gelirlerinin doğrudan hazineye girmesini sağladı.
- ❖ Saray masraflarını, hediye ve bahşişleri azaltmaya çalışıp denk bütçe hazırladı.
- ❖ İlk kez bir sonraki yılın tahmini bütçesi hazırlanarak bütçenin açık vermemesi için önceden önlemler alınmaya çalışıldı.

Cevap: A

11. XVII. yüzyıl Osmanlısında Avrupa'dan geri kalındığı kabul edilmediği için ıslahatlarda Avrupa örnek alınmamıştır. Osmanlı Devleti'nde ilk ıslahat hareketleri Duraklama Döneminde başlamıştır. XVII. Yüzyılda yapılan ıslahatlarda Yükselme Dönemine dönüş amaçlandığı için kesinlikle batı etkisi görülmez. ıslahatlar daha çok askeri ve mali alanda yapılmıştır. ıslahatlar genellikle asprin (geçici) çözümler içermektedir. Olayların gerçek nedenleri araştırılmamış teşhis doğru konmadığı için tedavide mümkün olamamıştır. Devlet politikası haline gelememiş, ıslahat yapan kişilerin hayatları ile sınırlı kalmıştır. Süreklilik yoktur. Baskı ve şiddet yoluna başvurulmuştur. Başarılı olamamasında en önemli sebep çıkarları zedelenen grupların ıslahatlara ve ıslahatçılara karşı tavır alması ve yeniçerileri isyana teşvik ederek ıslahatçı devlet adamları ve bazı padişahların ortadan kaldırılmasıdır.

Cevap: C

12. II. Osman (Genç), Hotin Seferi sırasında Yeniçeri ordusundaki disiplinsizliği ve ilgisizliği fark etmiş Osmanlı merkez ordusunda ıslahatlar yapmayı düşünmüştür. Genç Osman'ın, Yeniçeri Ocağını kaldırma planını öğrenen Yeniçeriler tarafından ıslahatlarını gerçekleştiremeden hal edilip (tahttan indirilmek) katledilmiştir. Genç Osman; İlk kez saray dışından evlenerek cariyelerle evlenme geleneğine son vermiştir. Şeyhülislamın yetkilerini kısıtladı ve İlimiye sınıfının gücünü kırmaya çalıştı. Başkenti İstanbul'dan Anadolu'ya taşımayı dahi düşünmüştür. Ordunun başında sefere katılarak teşhisi bizzat kendisi koymuş ve ilk kez Hotin Seferi sonrasında, disiplinsiz Yeniçeri ocağını kaldırmak istemiş ancak Yeniçeriler tarafından "Yedikule zindanlarında" boğularak öldürülmüştür.

Cevap: A

13. IV. Murat Dönemi'nde yapılan Kasr-ı Şirin Antlaşması;
- ❖ Bağdat ve Revan seferleri sonucu imzalanmıştır.
 - ❖ Zagros Dağları sınır kabul edilmiştir.
 - ❖ Günümüz Türkiye-İran sınırır.

Cevap: C

14. Duraklama Dönemi olmasına rağmen fetih politikası devam etmiştir. Osmanlı Devleti doğuda ve batıda en geniş sınırlara bu dönemde ulaşmıştır. Doğuda en geniş sınırlara III. Murat zamanı İran ile yapılan 1590 Ferhat Paşa Antlaşması ile ulaşılmıştır. Batıda en geniş sınırlara IV. Mehmet Dönemi'nde Lehistan ile yapılan 1672 Bucaş Antlaşması ile ulaşılmıştır. Osmanlı'nın, ilk ıslahat girişimleri 17. yüzyılda başlamıştır. Bu dönemde, Yükselme Dönemine geri dönüş amaçlandığı için kesinlikle batı tarzı ıslahatlar görülmez. Avrupa'nın gerisinde kaldığı kabul edilmemiştir. Bu devirde Osmanlı Devleti, V-A-R-İ-L ile savaşmıştır. (Venedik, Avusturya, Rusya, İran, Lehistan) ile savaştı. **Dikkat:** Duraklama Dönemi'nde savaştığımız devletler arasında İngiltere ve Fransa yoktur.

Cevap: A

15. Osmanlı Devleti'nde XVII. yüzyılda ilk kez şartlar sunarak sadrazamlık makamına gelmeyi kabul eden devlet adamı Köprülü Mehmet Paşa'dır. Köprülüler Dönemi; Duraklama Devri içinde bir Yükselme Dönemidir. Sırayla sadrazamlık makamına Köprülü Mehmet Paşa, Köprülü Fazıl Ahmet Paşa ve Köprülü Fazıl Mustafa Paşa geçmiştir. Köprülü Mehmet Paşa; Osmanlı Devleti'nde ilk kez, Padişah IV. Mehmet'e ve Vâlide Turhan Sultan'a bazı şartlar ileri sürerek mührü öyle kabul edebileceğini ifade etti. Şartlar öne sürmesinin temel amacı; çalışmalarını için kendine, uygun bir çalışma ortamı hazırlamaktır. Şartları ise; Huzura sunulacak her telhisin mutlaka uygulanması, aykırı emir verilmemesi, en küçük rütbeden en büyüğüne kadar yapılacak tayinlere karışılmaması, (Kadro oluşturmak istediğini gösterir) devlet erkânından birinin teşvikiyle yetkilerinin sınırlandırılmaması ve icraatına müdahale olunmaması. Kendisini sevmeyenlerin sözlerine önem verilmemesi. hakkında bir suçlama olur ise savunması alınması ve adil bir yargılama yapılması (Kendini korumak istediğini) gibi isteklerde bulunmuştur. Merkezi otoriteyi güçlendirdi, muhalif paşaları sindirdi. Anadolu isyanlarını bastırdı. Yeniçeriye nizam vererek, mali çözümler üretti. Oğluna uygun çalışma ortamı hazırladı.

Cevap: B

16. IV. Murat saltanatının ilk yıllarında küçük yaşta olmasından annesi Kösem Sultan etkilidir. Baskı ve şiddete dayalı olarak ıslahat yapan ilk Osmanlı padişahıdır. (19 Recep, 20 Şaban isyanları) Yapılacak ıslahatlar için Koçi Bey gibi devlet tecrübesi olan kişilere rapor (Layihâ, Risale) hazırlatan ilk Osmanlı padişahıdır. Kahvehaneleri kapatmış, içki, tütün yasağı getirmiş ve geceleri İstanbul'da sokağa çıkma yasağı ilan etmiştir. Şeyhülislam Ahizade Hüseyin Efendi bu dönemde idam edilmiştir. İdam edilen ilk Şeyhülislamdır. Ancak Yeniçeri Ocağı, II. Mahmut tarafından kaldırılmıştır.

Cevap: A

17. 24 yıllık kuşatmanın ardından Girit Venedik'ten alınmıştır.
- ❖ Osmanlı tarihinin en uzun kuşatmasıdır.
 - ❖ Köprülü Fazıl Ahmet Paşa tarafından fethedilmiştir.
 - ❖ Fetih, Kandiye Kalesi'nin alınmasıyla tamamlanmıştır.

Cevap: E

18. Haçova Meydan Savaşı'ndan sonra Zitvatoruk Antlaşması imzalanmıştır. Avusturya arşidükü Osmanlı padişahına denk sayıldı. 1533 İstanbul Antlaşması'yla elde edilen siyasi üstünlük kaybedilmiştir. Eğri, Kaniye, Estergon kaleleri Osmanlı'nın olduğu kabul edildi. Avusturya'ya karşı askeri üstünlüğün devam ettiğini gösterir.

Cevap: D

19. II. Viyana Bozgunu'ndan sonra Merzifonlu idam edildi, yerine Bayburtlu Kara İbrahim Paşa getirildi. Kırım hanı Murat Giray görevden alındı. Avrupa'da Türk korkusu sona erdi ve Osmanlı'ya karşı "Kutsal İttifak" kuruldu, Haçlı zihniyeti tekrar canlandı. (1683-1699) Osmanlı'yı Avrupa'dan atmak isteyen Avrupa devletleri Papa önderliğinde "Kutsal İttifak" oluşturdu. Osmanlı'ya dört cepheden savaş açan MALVeR (Malta, Avusturya, Lehistan, Venedik ve Rusya) ile savaşlar on altı yıl sürdü. II. Ahmet Dönemi'nde, 1691 Salankamen Savaşı ve II. Mustafa Dönemi'nde 1697 Zenta Bozgunu yaşayan Osmanlı Devleti, İngiltere ve Hollanda'nın arabuluculuğu ile barış istemek zorunda kaldı.

Cevap: C

20. Kutsal İttifak Savaşlarından sonra yapılan Karlofça Antlaşması'na katılmayan Rusya ile ayrı bir antlaşma yapıldı. 1700 İstanbul Antlaşması ile; Azak Kalesi ve çevresi Rusya'ya bırakılacak. (Rusya, sıcak denizlere inme imkanı kazandı.) Rusya İstanbul'da daimi bir elçi bulundurabilecekti (Osmanlı'nın iç işlerine karışma imkanı kazandı.) Ruslar, kutsal toprakları (Kudüs) serbestçe ziyaret edebileceklerdi. Karlofça ve İstanbul Antlaşmaları ile; Osmanlı Devleti uluslararası alanda ilk ciddi toprak kaybını yaşadı. Osmanlı Devleti'nde Duraklama Dönemi sona ermiş, Gerileme Dönemi başlamıştır. Karlofça ve İstanbul Antlaşmaları Gerileme Dönemi temel politikamızı belirledi. (Kaybettiğimiz toprakları geri almak) **Not:** Osmanlı'nın dünya siyasetini etkileyen değil, bu siyasetten etkilenen konumuna gelmesinde; askeri, siyasi, ekonomik ve teknolojik alanda geri kalması etkilidir.

Cevap: E